

Nefndarálit borgara- og neytendanefndar um

Þingmannatillögu um að leggja aukna áherslu á réttindi barna í norrænu samstarfi

1. Tillaga nefndarinnar

Borgara- og neytendanefnd leggur til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að flétta réttindi barna inn í starf ráðherranefndarinnar á sviði dómsmála og mannréttinda;

að koma á reglulegu norrænu samstarfi um netglæpi, t.d. ofbeldismyndir og *nettælingar*.

2. Aðdragandi

Á árinu 2014 eru 25 ár liðin frá því að Barnasáttmáli SP var undirritaður og verður þess minnst 20. nóvember 2014. Ýmislegt hefur áunnist og því ber að fagna. Á undanförunum 25 árum hefur tekist með lyðræðislegum aðferðum að efla borgaraleg réttindi norrænna barna.

Flestar námskrár á Norðurlöndum kveða á um að skólar og kennarar eigi að veita börnum fræðslu um réttindi, lyðræði og samfélagsþátttöku þeirra. Skólanemum verður boðið á þjóðþingin þar sem haldin verða barnaþing og útvaldir skólabekkir gegna hlutverki þjóðkjörinna fulltrúa.

Félagasamtök sem fjalla um réttindi barna hafa þróast og ný komið til sögunnar. Vefsíður um réttindi barna, ráðgjafarsímar fyrir börn og barna-hópar eru allt tæki sem komið hefur verið á í því skyni að hjálpa börnum sem búa við erfiðar fjölskylduaðstæður og lífskjör. Réttindi barna á Norðurlöndum hafa verið eflað með tilkomu umboðsmanna barna og eins eiga yfirvöld reglubundið samráð við Barnahjálp SP (UNICEF) um hvernig megi gera enn betur. Enn eru ýmsir þættir þess þó valdandi að börn standa lakar að vígi en fullorðnir.

3. Sjónarmið nefndarinnar

Borgara- og neytendanefnd er fylgjandi aðgerðum sem eiga að auka samfélagsþátttöku barna og ungmenna sem jafngildra þegna í þjóðfélaginu. Frá sjónarhóli almennings er þó margt verk enn óunnið í því skyni að tryggja stöðu barna og ungmenna í norrænum samfélögum.

Samfélagsþátttaka barna og ungmenna er hvað mest á Norðurlöndunum, alþjóðasamfélaginu til fyrirmyndar og eftirbreytni. Margir alþjóðlegar rannsóknir, m.a. á vegum UNICEF, sýna að kjör norrænna barna eru ein þau bestu í heiminum.

Góður árangur á heimsmaelikvarða er ekki sjálfgefinn. Rannsóknasetur UNICEF um málefni barna gaf nýverið út skýrsluna „Report Card 11 – Child well-being in rich countries. A comparative overview“ en þar er að finna samanburðartölur frá árunum 2009–2010. Kjör og vellíðan barna voru mæld í 29 iðnríkjum og þar af komust Finnland, Ísland, Noregur og Svíþjóð á meðal fimm efstu en Danmörk lenti í 11. sæti. Þetta sýnir hve mikilvægt er að öll Norðurlöndin eigi stöðugt samstarf um að bæta aðstæður barna og læra hvert af öðru.

Skipulegt starf að réttindum barna

Norðurlöndin geta átt skipulegt samstarf um að bæta kjör barna að því tilskildu að þau noti sameiginlega mælikvarða líkt og gert er hjá t.a.m. UNICEF. Í tilmælum 19/2008/velfærd er gert grein fyrir þörf á því að Norðurlöndin semji vísa fyrir velferð barna: *Áhrif ofbeldis í æsku á fullorðinsárin.*

Ef löndin fylgjast reglulega með kjörum barna geta þau lært hvert af öðru og Norræna ráðherranefndin getur þróað samstarf um málefni barna og ungmenna. Með því að þróa og nota sameiginlega vísa fæst vísbending um hvar þörf er á að ráðherranefndinni beri niður til að bæta réttindi barna.

Á formennskuári Svía 2013 og í tengslum við starf að málefnum barna og ungmenna hjá Norrænu ráðherranefndinni 2013 fór fram málþing dagana 11.–12. september þar sem fjallað var um Barnasáttmála SP og tilmæli nefndarinnar til norrænu landanna. Maria Larsson, sænskur ráðherra um málefni barna og aldraðra, sagði í lokin að hún hygðist hleypa af stokkunum norrænni áætlun og jafnframt auka samstarf landanna um málefni sem varða réttindi barna. Borgara- og neytendanefnd fagnar þessu og telur það geti stuðlað að því að ráðist verði í gerð á norrænum vísnum fyrir velferð barna.

Ofbeldi gegn börnum og ungmennum

Börn og ungmenni undir 18 ára aldri eru frábrugðin öðrum almenningi að því leyti að þau njóta ekki sömu réttinda og fullorðnir. Þau hafa jafnframt þörf fyrir vernd og stuðningi fjölskyldunnar og samfélagsins. Þrátt fyrir að Norðurlöndin hafi áorkað miklu til að tryggja börnum góð skilyrði eru enn mörg börn í áhættuhópum eins og fjöldi upphringinga til ráðgjafarsíma barna ber vitni um.

Útbreiðsla netsins gerir það að verkum að svo til öll börn á Norðurlöndum hafa aðgang að netinu og nota það mikið í samskiptum við aðra. Í netheimum eru engir rammar fyrir því hverjir verða á vegi barnanna og eiga samskipti við þau. Fullorðnir geta því brotið á varnarlausum börnum, neytt þau og tælt, t.d. til kynferðislegra athafna sem þau myndu að öðrum kosti ekki taka þátt í.

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

Lögreglan í löndunum hefur sett skorður við að almenningur opni vefsíður með myndum sem sýna ofbeldi. Fyrir vikið hafa fullorðnir einstaklingar leitast eftir að skapa tengsl við börn og ávinna sér traust þeirra áður en þau eru tæld til að taka þátt í og birta myndir af því þegar brotið er á þeim.

Norðmenn innleiddu á árinu 2007 lagaákvæði gegn slíkum brotum og litu þar til breskrar reglugerðar gegn svonefndum *nettælingum*. *Nettælingar* felast í því að ávinna sér traust barna, einkum á spjallrásum á netinu, en endanlegt markmið er að brjóta á börnunum.

Lögin gera það kleift að stöðva einstakling áður en hann kemst í kast við lögin og koma þannig í veg fyrir ráðgert brot á barni. Reynsla Norðmanna bendir til þess að lögin auðveldi lögreglunni að rannsaka mál sem varða *nettælingar* og hafa þau leitt til þess að dómur hafa verið felldir.

Löggjöf gegn *nettælingum* hefur oft verið til umræðu á fundum norrænu dómismálaráðherranna. Mikilvægt er að Norræna ráðherranefndin fylgist grannt með glæpastarfsemi á netinu því þróunin er hröð og sífelld skapast nýjar leiðir til að brjóta á börnum sem gildandi löggjöf hefur ekki séð fyrir. Stöðug vöktun er því mikilvæg.

4. Niðurstaða

Í ljósi þess sem hér hefur komið fram leggur borgara- og neytendanefndin til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að flétta réttindi barna inn í starf ráðherranefndarinnar á sviði dómsmála og mannréttinda;

að koma á reglulegu norrænu samstarfi um netglæpi, t.d. ofbeldismyndir og *nettælingar*.

Kaupmannahöfn, 22. janúar 2014

Annicka Engblom (M) formaður
Elín Hirst (Sj.)
Henrik Dam Kristensen (S)
Jan Lindholm (MP)
Knut Storberget (A)

Maria Stenberg (S)
Morten Wold (FrP)
Satu Haapanen (gröna)
varaformaður
Suna Kymäläinen (sd)

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

Þingmannatillaga um að efla réttindi barna í norrænu samstarfi

Jämfört med andra länder är de nordiska länderna föregångare när det gäller förverkligande av barns rättigheter. Samtliga nordiska länder har prioriterat och genomfört på olika sätt FN:s barnkonvention, och det finns i alla våra länder en barnombudsman vars uppgift är att se till att barnkonventionen tillämpas på alla förvaltningsnivåer och i hela landet.

Den 11-12 september arrangerar Sverige, som ordförande för Nordiska ministerrådet 2013, ett seminarium som fokuserar på FN:s barnkonvention samt FN:s barnrättskommittés rekommendationer till de nordiska länderna. Syftet är att lyfta fram gemensamma utmaningar i arbetet med att stärka barns rättigheter.

Mittengruppen anser att barns rättigheter borde få en mer central ställning inom det nordiska samarbetet, trots att – eller kanske just på grund av att - de nordiska länderna är föregångare på detta område. Mittengruppen välkomnar därför det svenska ordförandeskapets initiativ och föreslår att barnperspektivet i framtiden får ett mycket bredare och tvärsektorieellt genomslag i Nordiska ministerrådets arbete.

Det finns fortfarande mycket att göra när det gäller att förstärka barns rättigheter, också inom Norden. Genom att införa barnperspektivet i det nordiska samarbetet får de nordiska länderna bättre möjligheter att påverka barns välfärd europeiskt och globalt. Till exempel föräldrars rätt att äga sina barn – någonting som i de nordiska länderna sedan länge har avskaffats – finns fortfarande i vissa EU-länder.

Í ljósi þess sem hér hefur komið fram leggur flokkahópur miðjumanna til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um,

að samþætta barnaréttindasjónarmið í allri starfsemi ráðherranefndarinnar;

að beita sér fyrir því að áhrif ákvarðana á börn verði alltaf metin þegar ákvarðanir eru teknar á öllum stjórnsýslustigum í löndunum;

að viðurkenna þverfagleg norræn stefnumið með það fyrir augum að tryggja réttindi barna;

að semja norræna vísa fyrir velferð barna.

Reykjavík, 15. ágúst 2013

Anders Andersson (KD)
Anders Eriksson (ÁF)
Arto Pirttilahti (cent)
Bertel Haarder (V)
Christina Gestrin (sv)
Eeva-Maria Maijala (cent)
Helgi Abrahamsen (sb)

Höskuldur Þórhallsson (F)
Jan Lindholm (MP)
Jóhanna María Sigmundsdóttir (F)
Karen Ellemann (V) varaformaður
Róbert Marshall (BF)
Thomas Danielsen (V)
Ása Torstensson (C)

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17

Norðurlandaráð

A 1590/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer: 13-00234-17